

© Emma Trim

Brit Bennett (Oceanside, Califòrnia, 1990) es va formar a les universitats de Stanford i de Michigan, on va obtenir diversos premis literaris. Ha publicat en revistes com *The Paris Review*, *The New York Times*, *The NYT Magazine* i *The New Yorker*. La seva primera novel·la, *The mothers* (2016), li va valdre un èxit considerable de crítica i públic i va guanyar el premi de la revista francesa *Lire* a la millor novel·la estrangera del 2016. El mateix any va rebre el premi 5 under 35 de la National Book Foundation, que reconeix els cinc millors escriptors de menys de trenta-cinc anys. *La meitat evanescent* (Periscopi, 2021) és la primera obra de Bennett que es publica en català, ha estat nominada al National Book Award i ha estat considerada un dels llibres de l'any pels principals mitjans nord-americans.

Marc Rubió (Barcelona, 1968) viu a Sabadell i és llicenciat en filologia catalana per la Universitat de Barcelona. Va treballar com a corrector per a diverses editorials i a la secció de català d'*El Periódico* fins que va decidir dedicar-se exclusivament a la traducció de l'anglès de novel·les i assajos. Entre d'altres, ha girat al català obres d'autors com Paul Auster, George Orwell, John le Carré, Salman Rushdie, Maggie O'Farrell, George Steiner i Yuval Noah Harari.

Bernardine Evaristo – «*La meitat evanescent* és una novel·la completament captivadora, que em va atrapar des de la primera paraula. Sedueix per l'estil literari, sorprèn amb uns girs argumentals corpedors, fa gaudir amb les aproximacions psicològiques i ens repta a considerar les perverses conseqüències del racisme tant a escala comunitària com individualment. Aquest llibre m'ha encantat.»

Deborah Levy – «Una novel·la d'una intel·ligència enorme, poderosíssima i resplendent.»

Gregory Cowles, *The New York Times* – «Una reflexió ambiciosa sobre la raça i la identitat, de prosa brillant [...]. Bennett aconsegueix equilibrar una caracterització fluida de personatges que demana l'estil literari amb la realitat social i històrica del tema central de la trama.»

Parul Sehgal, *The New York Times* – «Bennett excel·leix evocant els silencis de les famílies i una atmosfera molt concreta: la claustrofòbia dels pobles petits i dels típics bars de mala mort, i els clubs de jazz de Nova Orleans on les bessones descobreixen per primer cop la llibertat. Hi ha alguna cosa profundament familiar i ingràvida alhora en els escenaris que descriu.»

Lisa Page, *The Washington Post* – «Bennett ens empeny a reflexionar sobre el significat de l'autenticitat quan ens enfrontem al racisme, les discriminacions pel color de pell, el sexisme i l'homofòbia. Quin preu hem de pagar per ser nosaltres mateixos? Quants som que decidim fugir d'allò que s'espera de nosaltres? I què passa a l'altre costat de l'equació, aquella part que deixem enrere? *La meitat evanescent* respon totes aquestes

preguntes a través d'una història preciosa d'amor, supervivència i triomf.»

Ellen Gamerman, *The Wall Street Journal* – «Espero que les més que justificades lloances que rebrà Bennett per aquesta novel·la no tinguin tant a veure amb el tractament eficient d'un tema tan adequat (o rellevant) avui dia, sinó amb la perspectiva que adopta sobre aquest misteriós compost que anomenem veritat: una barreja de les identitats amb les quals naixem i que creem nosaltres mateixos.»

Jessica Zack, *San Francisco Chronicle* – «Amb un argument intricat i una història summament emotiva [...] amb perspectives noves sobre la història social i cultural de la idea de canviar d'identitat racial, i alhora capaç de narrar allò que, en essència, no deixa de ser una història tendra sobre unes germanes, la identitat i, com diu Bennett, la pregunta sempre interessant sobre quins elements de la nostra identitat són innats i quins són d'elecció pròpia.»

Time – «Una aportació nova i eloqüent a la literatura en un dels temes més crucials: la identitat. *La meitat evanescent* és la novel·la de l'any.»

Rasha Madkour, *Associated Press* – «Excel·lentment escrita, incita a la reflexió i et submergeix en la lectura. Qüestions com ara el privilegi, el trauma intergeneracional, l'aleatorietat i la injustícia de tot plegat es despleguen en tota la seva complexitat, en el marc d'una història que també aborda temes universals com l'amor, la identitat i l'arrelament. *La meitat evanescent*, amb aquest argument enginyós i amb uns personatges molt ben desenvolupats, és una novel·la totalment recomanable i que no podem deixar de llegir.»

David Canfield, *Entertainment Weekly* – «Una història d'una atemporalitat absoluta que parla del que simplement significa ser, créixer, definir-se a un mateix, reinventar-se, negociar un lloc al món. També es tracta d'una història rigorosament compromesa amb el passat i el present racista del país i igualment inquisitiva respecte a alguns dels seus valors fundacionals com ara el llegat i la llibertat d'elecció. En qualsevol època parlaríem d'una novel·la commovedora. En el moment actual, podríem dir que és punyent i que recorre de manera subtil el camí que ens fa plantejar-nos preguntes com ara qui som o qui volem ser...»

Heller McAlpin, NPR – «Una saga familiar intergeneracional que tracta temes tan delicats com la identitat racial o la intolerància, i transmet amb èxit els efectes corrosius de tot allò que amaguem o mantenim en secret. També és una magnífica lectura que ens transporta a una realitat diferent de les nostres circumstàncies, siguin quines siguin.»

Good Morning America, ABC News – «Un llibre increïblement addictiu. Una potent història sobre la família, la compassió, la identitat i les arrels. [...] Seguiràs pensant en *La meitat evanescent* temps després d'haver-lo acabat de llegir.»

Alice Cary, BookPage – «La mestria de Bennett ens fa pensar en Toni Morrison, Anne Tyler i Elizabeth Strout.»

The Rumpus – «Una meravella. *La meitat evanescent* és una dissecció intergeneracional de la identitat i de com és créixer dins un cos del qual t'han ensenyat a avergonyir-te. Es tracta d'una commovedora història familiar que no defuig els conflictes que sorgeixen en la intersecció de la raça amb la classe i el gènere, alhora que atrapa el cor i la consciència del lector d'una manera que només és a l'abast de Bennett.»

Kirkus – «Precisa i equilibrada, i amb una gran habilitat rítmica. Un autèntic *tour de force*. Recorda el debut de Toni Morrison amb *The Bluest Eye*. [...] Bennett fa ressonar totes aquestes trames i les combina amb una perspectiva social incisiva en aquesta història punyent sobre com es crea la identitat.»

Brit Bennett

La meitat evanescent

Traducció de l'anglès de Marc Rubió

ANTÍPODA, 54

EDICIONS DEL PERISCOPI

Títol original: *The Vanishing Half*
© Brittany Bennett, 2020

Primera edició: març del 2021

© de la traducció: Marc Rubió, 2021
© de la il·lustració de la coberta: Mari Fouz, 2021
© de la fotografia de l'autora: Emma Trim
© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi SLU, 2021

Publicat per Edicions del Periscopi SLU
info@periscopi.cat
Web: www.periscopi.cat
Facebook: www.facebook.com/Periscopi
Twitter: twitter.com/Ed_Periscopi
Instagram: @edicions_del_periscopi

Impressió:
Romanyà Valls
Sant Joan Baptista, 35
08789 - La Torre de Claramunt
Barcelona

Imprès a Catalunya – *Printed in Catalonia*

Edició a càrrec d'Aniol Rafel, Andrea Rovira i Marta Rubirola
Maquetació i disseny interior: Tono Cristòfol
Correcció: Miquel Saumell Santa Eugènia, Òscar Lozano i Núria Saurina Eudaldo
Disseny de la col·lecció i coberta: Tono Cristòfol

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper offset cru de noranta grams i ha estat compaginat amb la tipografia Caslon Pro en cos 11,5.

Dipòsit legal: B 3110-2021
ISBN: 978-84-17339-61-6

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

A la meva família

PART I

**LES BESSONES
DESAPAREGUDES
(1968)**

U

El matí en què una de les bessones desaparegudes va tornar a Mallard, el Lou LeBon va córrer cap al restaurant per explicar la notícia, i encara ara, molts anys després, tothom recorda l'excitació del Lou entrant tot suat per les portes de vidre, el pit bategant, el coll de la camisa enfosquit per l'esforç. Els clients, que feia poc que s'havien llevat, s'hi van acostar esvalotats; n'hi havia una desena, tot i que després n'hi hauria més que mentirien i dirien que ells també hi eren, encara que només fos per fer veure que aquesta vegada havien presenciat una cosa realment interessant. En aquell poblet de camperols no havia passat res sorprenent des de la desaparició de les bessones Vignes. Però aquell matí d'abril del 1968, de camí a la feina, el Lou va veure la Desiree Vignes caminant per Partridge Road, carregada amb una maleteta de cuir. Tenia exactament el mateix aspecte que quan se n'havia anat amb setze anys —encara clara, la pell del color de la sorra lleugerament humida—. Un cos estret de malucs que al Lou li feia pensar en una branca vinclada pel vent. Caminava de pressa, el cap cot, i —aquí el Lou va fer una pausa, una mica comediant— portava agafada de la mà una nena de set o vuit anys, negra com el quitrà.

—D'un negre blavós —va dir el Lou—. Com si acabés d'aterrar de l'Àfrica.

El Lou's Egg House va esclatar en una dotzena de converses diferents. La cuinera es va preguntar si es tractava realment de la Desiree, ja que el Lou faria seixanta anys al maig i encara era massa vanitós per portar ulleres. La cambrera va dir que ho havia de ser per força: fins i tot un cec distingiria una de les Vignes i no podia ser l'altra de cap manera. Als comensals, que havien abandonat els plats de sèmola i ous al taulell, no els importava aquella bogeria de les Vignes; qui dimonis era la nena fosca?, podia ser de la Desiree?

—I de qui voleu que sigui? —va dir el Lou mentre agafava un grapat de tovallons i s'eixugava el front humit.

—Poder és una òrfena que ha acollit.

—No sé com pot 'ver sortit de la Desiree, una cosa aixins de negra.

—I a tu et sembla que la Desiree és la mena de persona que acolliria una nena òrfena?

No ho era, esclar. Era una noia egoista. Si alguna cosa recordaven de la Desiree era això, i molts no n'haurien sabut dir gaire res més. Les bessones havien desaparegut catorze anys enrere, feia gairebé tant temps com el temps que havien passat al poble. S'havien esfumat a mitja nit, després del ball del Dia del Fundador, mentre la seva mare dormia al fons del passadís. Un matí, les bessones estaven apinyades davant del mirall del lavabo, quatre noies idèntiques que s'arreglaven els cabells; l'endemà, el llit estava buit, estirat com qualsevol altre dia, amb el cobrellit tibant si se n'havia ocupat la Stella, arrugat si l'havia fet la Desiree. El poble es va passar tot el matí buscant-les, cridant-les pel bosc, preguntant-se com idiotes si les havien segrestat. La seva desaparició va semblar tan sobtada com el rapte de la fi dels temps, i tots els pecadors de Mallard van quedar abandonats.

Naturalment, la veritat no era ni sinistra ni mítica: al cap de poc, les bessones van reaparèixer a Nova Orleans, unes noies egoistes fugint de la seva responsabilitat. No aguantarien gaire temps lluny de casa. La vida de la ciutat les esgotaria. Se'ls acabarien els diners i l'empenta i tornarien ploriquejant al porxo de la seva mare. Però no van tornar mai. En lloc d'això, al cap d'un any, les bessones es van separar i la seva vida es va dividir en dues parts iguals, com l'òvul que havien compartit. La Stella es va convertir en una blanca i la Desiree es va casar amb l'home més fosc que va trobar.

Ara havia tornat, ves a saber per què. Enyorada, potser. Perquè trobava a faltar la seva mare després de tots aquells anys o perquè volia presumir d'aquella seva filla fosca. A Mallard ningú es casava amb una persona fosca. Ningú se n'anava, tampoc, però la Desiree ja ho havia fet. Casar-se amb un home fosc i passejar-se pel poble amb aquella filla de color negre tirant a blau era passar de la ratlla.

Al Lou's Egg House la gent es va dispersar: la cuinera es va posar la còfia, la cambrera va comptar les monedes que li havien deixat a la taula, els homes vestits amb la granota de la feina van engolir el cafè i van marxar cap a la refineria. El Lou es va recolzar a la finestra llardosa i es va quedar mirant el carrer. Havia de trucar a l'Adele Vignes. No li semblava just deixar que la seva pròpia filla li clavés aquell ensurt, després de tot el que ja havia passat. Ara la Desiree i aquella nena fosca... Mare meva. Va allargar la mà cap al telèfon.

—Creus que es volen quedar? —li va preguntar la cuinera.

—Ves a saber. Lo que és segur és que se la veia amb molta pressa —va dir el Lou—. Em pregunto què és lo que corre tanta pressa. M'ha mirat com si no em veigués, no m'ha saludat ni re.

—Tibada. I quin motiu té per 'nar tan tibada?

—Mare meva —va dir el Lou—. No 'via vist mai una criatura tan negra.

Era un poble estrany.

Es deia Mallard pels ànecs collverd que vivien als camps d'arròs i els aiguamolls. Un poble que, com cap altre, era més una idea que un lloc. La idea se li havia acudit a l'Alphonse Decuir el 1848, mentre voltava pels camps de canya de sucre heretats de l'home que havia sigut el seu pare i alhora el seu amo. Un cop mort el pare, el fill, ara alliberat, va voler construir en aquells acres de terra una cosa que durés segles. Un poble per a homes com ell, que no serien mai acceptats com a blancs però que es negaven a ser tractats com a negres. Una mena de refugi. La seva mare, Déu l'hagués perdonada, havia odiat aquella pell clara; quan era petit, l'empenyia cap al sol i li implorava que s'enfosquís. Potser això va ser el que d'entrada havia fet que l'Alphonse Decuir somiés en el poble. La blancor, com qualsevol cosa heretada a un preu molt alt, era un do solitari. S'havia casat amb una mulata encara més clara que ell. Llavors la noia es va quedar embarassada del primer fill i l'Alphonse es va imaginar els fills dels fills dels fills encara més clars, com una tassa de café diluïda permanentment amb llet. Un negre més perfecte. Cada generació seria més clara que l'anterior.

Al cap de poc en van arribar d'altres. Al cap de poc idea i lloc van ser indestriables, i Mallard es va estendre per la resta de la parròquia de Saint Landry. La gent de color en parlava en veu baixa, meravellada. La gent blanca ni tan sols creia que existís. Quan el 1938 es va construir l'església de Saint Catherine, la diòcesi hi va enviar un sacerdot jove de Dublín que va arribar convençut que s'havia perdut. El bisbe li havia dit que els habitants del poble de Mallard eren de color. I doncs, qui

eren totes aquelles persones que voltaven per allà? Pell clara, cabells rossos o pèl-rojos; els més foscos no ho eren pas més que un grec. A Amèrica era això el que es considerava gent de color?, aquella era la gent que els blancs volien mantenir segregada? I com notaven la diferència?

Quan van néixer les bessones Vignes, l'Alphonse Decuir ja s'havia mort feia molt de temps. Però aquelles noies, filles de les seves rebesnetes, van heretar el seu llegat volguessin o no volguessin; incloent-hi la Desiree, que cada any remugava abans del banquet que feien per celebrar el Dia del Fundador i mirava cap al sostre quan a l'escola esmentaven el fundador, com si tot allò no tingués res a veure amb ella. Quan les bessones van haver desaparegut, tot això va quedar: el fet que la Desiree no volgués formar part del poble on havia nascut; el fet que es pensés que et podies desempallegar de la història com aquell qui s'espolsa una mà de sobre l'espatlla. Et pots escapar d'un poble, però no et pots escapar de la sang. En certa manera, les bessones Vignes es van creure capaces de les dues coses.

I, així i tot, si l'Alphonse Decuir s'hagués pogut passejar pel poble que s'havia imaginat temps enrere, hauria quedat entusiasmat veient les filles de les seves rebesnetes. Bessones, pell de color crema, ulls d'avellana, cabells ondulats. Hauria quedat esbalaït. Fills una mica més perfectes que els pares; què hi podia haver de més meravellós?

Les bessones Vignes es van esfumar el 14 d'agost del 1954, just després del ball del Dia del Fundador, cosa que elles, com va descobrir tothom més tard, tenien planejada des del principi. La Stella, la llesta, devia preveure que el poble estaria ben distret. Atordit pel sol després de la llarga barbacoa a la plaça, on el Willie Lee, el carnisser, fumava tires de costelles,

brisket i salsitxes. Després, el discurs de l'alcalde Fontenot, la benedicció de l'àpat del pare Cavanaugh, els nens, ja desficiosos, arplegant bocins cruixents de pell de pollastre dels plats sostinguts pels pares, que continuaven resant. Una llarga tarda de celebració al so de la banda, que s'acabava a la nit amb un ball al gimnàs de l'escola, d'on els grans es retiraven tintinejant cap a casa després de beure massa copes del ponx preparat per la Trinity Thierry, després que les poques hores passades en aquell gimnàs els transportessin tendrament a la joventut.

Qualsevol altra nit, potser el Sal Delafosse hauria tret el cap per la finestra i hauria vist dues noies caminant sota la llum de la lluna. L'Adele Vignes hauria sentit cruixir l'empostissat. Potser, fins i tot, el Lou Lebon, al tancar el restaurant, hauria vist les bessones a través dels vidres entelats. Però el Dia del Fundador, el Lou's Egg House tancava d'hora. El Sal, que de sobte havia reviscolat, ara s'adormia entre els braços de la seva dona. L'Adele roncava sota l'efecte de les copes de ponx i somiava que ballava amb el seu marit en una trobada d'exalumnes. Ningú va veure les bessones sortir sigil·losament, tal com havien planejat.

La idea no havia sigut de la Stella ni de bon tros: qui havia decidit escapar-se després del banquet al llarg d'aquell últim estiu havia sigut la Desiree. Cosa que no hauria d'haver sorprès a ningú, ben mirat. Que potser no feia anys que deia a tothom que la volgués escoltar que es moria de ganes d'anar-se'n de Mallard? Sobretot ho deia a la Stella, que l'obsequiava amb la paciència d'una noia acostumada des de feia temps a escoltar els seus deliris. A la Stella li semblava que marxar de Mallard era una fantasia tan gran com agafar un avió i volar fins a la Xina. Que fos teòricament possible no volia dir que pogués arribar a imaginar-se que ho feia. Però la Desiree sempre havia somiat viure lluny d'aquell poblet. Quan les bessones havien vist *Vacances a Roma* al cinema d'Opelousas, amb prou

feines havien pogut sentir els diàlegs per culpa del xivarri dels altres nens de color del primer pis, que, entre esverats i avorrits, tiraven crispetes als blancs que seien a sota. Però ella havia quedat enganxada a la barana, transfigurada, i s'havia imaginat lliscant sobre els núvols fins a algun lloc remot com París o Roma. Ni tan sols havia estat mai a Nova Orleans, situada a només dues hores de viatge.

—L'únic que trobaràs allí fora és la selva —li deia sempre la mare, cosa que evidentment feia que la Desiree encara tingués més ganes de marxar.

Les bessones coneixien una noia que es deia Farrah Thibodeaux que, un any enrere, se n'havia anat a viure a la ciutat i la cosa semblava ben senzilla. Quina dificultat podia tenir, si la Farrah, que només tenia un any més, havia aconseguit anar-se'n? La Desiree s'imaginava que s'escapava a la ciutat i es convertia en actriu. Només havia actuat en una obra de teatre a la seva vida —*Romeu i Julieta*, quan feia novè—, i, per un moment, a l'ocupar el centre de l'escenari havia tingut la sensació que Mallard potser no era el poble més avorrit d'Amèrica. Les companyes de classe ovacionant-la, la Stella relegada a la foscor del gimnàs, la Desiree sentint-se, per una vegada, ella mateixa i prou, no pas una bessona, no pas la meitat incompleta d'una parella. Però l'any següent havia perdut el paper de Viola de *Nit de Reis* a mans de la filla de l'alcalde, que a última hora havia fet una donació a l'escola, i després de passar-se un vespre sencer emmurriada entre bastidors mentre la Mary Lou Fontenot saludava el públic amb un somriure radiant, va dir a la seva germana que es moria de ganes d'anar-se'n de Mallard.

—Això ho dius sempre —va dir la Stella.

—Perquè sempre és veritat.

Però, en el fons, no era veritat. No era tant que odiés Mallard sinó que més aviat se sentia atrapada per la petitesa del poble. Havia recorregut els mateixos carrers tota la vida; a

l'escola havia gravat les inicials sota uns pupitres que ja havia fet servir la seva mare i que un dia també farien servir els seus fills, que també acariciarien aquelles marques dentades. I l'escola havia ocupat sempre el mateix edifici, tots els cursos junts, de manera que fins i tot començar l'institut no li havia semblat un progrés: només havia hagut de travessar el passadís. Tot plegat potser hauria pogut aguantar-ho si no hagués sigut per l'obsessió que tenia tothom per la pell clara. El Syl Guillo-ry i el Jack Richard discutint a la barberia sobre qui dels dos tenia una dona més blanca, o els crits de la seva mare perquè sempre anés amb barret, o les coses ridícules que creia la gent, com ara que prendre cafè o menjar xocolata durant l'embaràs podia fer que parissis una criatura fosca. El to de pell del seu pare era tan clar que, un matí de fred, la Desiree podia girar-li el braç i veure-li el blau de les venes. Però tot això no li havia servit de res quan el van anar a buscar aquells homes blancs, de manera que després d'això quina importància podia donar la Desiree a la blancor?

Ara gairebé no el recordava, el seu pare, i això li feia una mica de por. La vida abans que es morís semblava tan sols una història que li haguessin explicat. Una època en què la mare no es despertava a punta de dia per anar a netejar les cases dels blancs o en què no s'emportava la roba bruta acumulada per rentar-la a casa els caps de setmana i omplir la sala d'estar de fils d'estendre en ziga-zaga. A les bessones els encantava amagar-se entre els cobrellits i els llençols abans que la Desiree s'adonés de com n'era d'humiliant tenir la casa sempre plena de les coses brutes d'una gent desconeguda.

—Si fos veritat, hi faries alguna cosa —li va dir la Stella.

Ella era sempre molt pràctica. Els diumenges a la nit planxava la roba de tota la setmana, a diferència de la Desiree, que cada matí havia de córrer amunt i avall per trobar un vestit net i acabar els deures aixafats al fons de la cartera. A la Stella

li agradava, l'escola. Des que tenia cinc anys que havia tret excel·lents en aritmètica i, fins i tot, quan feia desè la senyora Belton li havia permès donar algunes classes als cursos dels més petits. La dona li havia regalat un llibre tronat de càlcul, de la seva època a l'Spelman College, i durant setmanes la Stella s'estirava al llit intentant desxifrar les formes estranyes d'aquells números amuntegats en llargues corrues entre parèntesis. Una vegada la Desiree havia volgut fullejar el llibre, però les equacions s'estenien sobre el paper com un llenguatge antic i la Stella l'hi havia arrabassat de les mans, com si només de mirar-lo, d'alguna manera, la Desiree l'hagués profanat.

La Stella volia convertir-se algun dia en professora de l'institut de Mallard. Però cada vegada que la Desiree s'imaginava el seu futur a Mallard, amb aquella vida que continuaria igual que sempre, notava que alguna cosa li estrenyia el coll. Quan li parlava de marxar, la Stella no en volia saber mai res.

—No podem deixar la mama —deia sempre, i la Desiree, compungida, callava. No calia que afegís mai: ja en té prou amb el que ha perdut.